

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Γ' Ἐκδοσις

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 1998

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Α' Έκδοσις 1993

Β' Έκδοσις 1997

Γ' Έκδοσις 1998

© 1998 Ίερά Μονή Όσίου Γρηγορίου
630 87 Άγιον Όρος

ISBN 960-7553-04-7

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τά νοήματα τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου εἶναι ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διατυπωμένα, γι' αὐτό καί ἔχουν διαχρονική ἀξία καί αἰώνιο προοπτική.

Κάθε διδασκαλία, παραβολή, διήγησις, περιγραφή, κάθε λέξις, κάθε “κεραία” πού περιέχεται στό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ ἔχει μέγιστο βάθος καί σημασία. Δέν ἐξαντλοῦνται μόνο σέ μία ἐπιφανειακή ἐρμηνεία πού τά ἰδικά μας πτωχά πνευματικά μέτρα μποροῦν νά συλλάβουν.

Αὐτά ἰσχύουν καί γιά τήν θεοπαράδοτη προσευχή, τό γνωστό μας “Πάτερ ἡμῶν”, τήν ὁποία ὁ ἴδιος ὁ Κύριος παρέδωσε στήν Ἐκκλησία Του ὡς παράδειγμα προσευχῆς γιά ὄλους μας.

Οἱ Ἁγιοι Πατέρες μας ἐδίωσαν τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Ἐτήρησαν τίς ἅγιες ἐντολές Του. Ἡ ζωή τους, ὁ λόγος τους, ἔγιναν προέκτασις τοῦ Εὐαγγελίου καί ἡ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐμπειρία τους πλουτίζει τήν ἁγία Παράδοσι τῆς Ἐκκλησίας. Φανερώνουν τό μέγα βάθος τῶν σωτηρίων λόγων τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ καί ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ ἐντολές Του “βαρεῖται οὐκ εἶσι” ἀλλά μποροῦν νά τίς ἐφαρμόζουν οἱ Χριστιανοί κάθε ἐποχῆς, ἐλέγχοντας ἔτσι τήν ὀλιγοπιστία, ἀμέλεια καί φυγοπονία μας.

Ἔχοντας τούς παλαιούς καί νέους Ἀγίους Πατέρας ὡς ἐρμηνευτάς τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς ἐρευνοῦμε καί ψηλαφοῦμε τό βάθος τῆς ἀναπέμποντάς τιν πρός τόν Κύριο.

Ἰκετεύουμε τόν Σωτήρα Χριστό νά δίδῃ καί σέ μᾶς, τούς συγχρόνους Χριστιανούς, τήν Χάρι Του, ὥστε ἡ ἐν Χριστῷ ζωή μας νά θεμελιούται στήν προσευχή – ὡς κοινωνία μετά τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Ἀλλά καί ἀντιστρόφως ἡ προσευχή μας νά εἶναι ἔκφρασις τῆς ζωντανῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ στήν ζωή μας καί νά πηγάζῃ ἀπ' αὐτήν. Μέ ἄλλα λόγια, προσευχή νά εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωή μας, ἡ ὁποία πάλι θά βαθαίνη καί θά ἐμπνέη καί τούς λόγους πού θά ἀπευθύνουμε στόν Ἅγιο Θεό.

Μάρτιος 1997

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ(*)

Ἡ ἅγια Ὁρθόδοξος πίστις μας δέν εἶναι μία ἀπό τίς ἰδεολογίες ἢ τίς φιλοσοφίες ἢ ἀκόμη καί τίς θρησκευεῖς τοῦ κόσμου αὐτοῦ.

Ὁ Θεός τῶν Ὁρθοδόξων δέν εἶναι ὁ θεός τῶν φιλοσόφων, δηλαδή μία ἰδέα ἢ μία ὑψίστη ἀπρόσωπη ἀρχή ἢ μία θρησκευτική ἀξία, στήν ὁποία ἀναγόμεσθε ἀρχίζοντας ἀπό τίς κατώτερες ἀξίες.

Οἱ Ὁρθόδοξοι πιστεύουμε σέ Θεό προσωπικό, τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Ἅγιον Πνεῦμα. Αὐτός ὁ Τριαδικός Θεός ἀποκαλύπτει τόν ἑαυτό Του σέ μᾶς διὰ τοῦ δευτέρου προσώπου Του, τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός σαρκώνεται, κηρύσσει τό Εὐαγγέλιο, θαυματουργεῖ, σταυρώνεται, ἀνίσταται ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀναλαμβάνεται στούς οὐρανοῦς καί ἀποστέλλει τόν Παράκλητο, γιά νά μᾶς ἐνώση μέ τόν Θεό Πατέρα καί νά ἀποκαταστήσῃ τήν διαταραχθεῖσα σχέσι μαζί Του. Νά μᾶς φέρῃ σέ προσωπική συνάντησι, κοινωνία καί ἔνωσι μέ τόν Θεό.

Ἄφοῦ ὁ Θεός εἶναι προσωπικός, δέν μπο-

(*) Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατά τήν Β΄ Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν τοῦ 1990 εἰς τόν Ἱερόν Ναόν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης.

ροῦμε νά τόν γνωρίσουμε ἔξω ἀπό τήν ἀγαπητική μαζί Του σχέση πού καλλιεργεῖ ἡ προσευχή. Ἐάν ὁ Θεός ἦταν ἰδέα, θά μπορούσαμε νά τόν γνωρίσουμε μέ λογικές ἀποδείξεις. Προσεύχου καί ἀγάπα τόν Θεό γιά νά τόν γνωρίσης, μπορούμε νά ποῦμε σέ κάποιον πού ψάχνει γιά τόν Θεό.

Διά τῆς προσευχῆς ὁ ἀπρόσιτος Θεός γίνεται σέ μᾶς προσιτός. Ὁ ἄγνωστος Θεός γίνεται γνωστός. Ὁ ξένος Θεός γίνεται οἰκεῖος καί φίλος.

Αὐτόν τόν δρόμο μᾶς ὑπέδειξε ὁ θεάνθρωπος Κύριός μας. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός προσευχόταν συχνά “ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ”.

Μᾶς δίδαξε ἀκόμη ὅτι πρέπει νά προσευχώμεθα μέ ταπείνωσι, ἀμνησικακία, ὑπομονή. Μᾶς ἄφησε δέ καί τύπον, ὑπόδειγμα προσευχῆς τήν γνωστή σέ ὅλους τούς χριστιανούς “Κυριακή Προσευχή”, τό “Πάτερ ἡμῶν”.

Ἡ ἀξία τῆς προσευχῆς αὐτῆς εἶναι ἀνθρωπίνως ἀνεκτίμητος:

Πρῶτον, διότι εἶναι θεοπαράδοτος.

Δεύτερον, διότι μέ αὐτήν προσευχήθηκαν καί ἀγιάσθηκαν ἡ Παναγία μας, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ ὅσοι Πατέρες, οἱ εὐσεβεῖς χριστιανοί ὅλων τῶν αἰώνων.

Τρίτον, διότι συνοψίζει ὅλο τό Εὐαγγέλιο καί ὅλα τά δόγματα τῆς Πίστεώς μας.

Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο: “Ἡ προσευχή αὐτή περιέχει αἴτηση ὅλων ὅσα προξένησε μέ τήν κέ-

νωσή Του κατά τήν σάρκωση ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, καί διδάσκει νά ἐπιδιώκουμε ἐκεῖνα τά ἀγαθά, τά ὁποῖα μόνον ὁ Θεός καί Πατέρας, μέσω τῆς φυσικῆς μεσιτείας τοῦ Υἱοῦ, χορηγεῖ ἀληθινά μέ τό "Ἁγιο Πνεῦμα". Εἶναι δέ τά δῶρα αὐτά ἑπτά: "Θεολογία, υἰοθεσία διά τῆς Χάριτος, ἰσοτιμία πρός τοὺς ἀγγέλους, μετοχή στήν αἰώνιο ζωή, ἀποκατάστασις τῆς φύσεως πού στρέφεται ἀπαθῶς στόν ἑαυτό της, κατάλυσις τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας, καί κατάργησις τῆς τυραννίας τοῦ πονηροῦ πού κυριάρχησε πάνω μας μέ ἀπάτη" (Ἑρμηνεία στό "Πάτερ ἡμῶν", Φιλοκαλία, ἔκδ. "Περιβόλι τῆς Παναγίας", τόμ. 2ος, σελ. 253).

Εἶναι ἡ κατ' ἐξοχήν προσευχή τῆς Ἐκκλησίας. Στίς ἀκολουθίες τοῦ ἡμερονυκτίου ἀπαγγέλλεται 16 φορές, κατά δέ τήν Μεγ. Τεσσαρακοστή 22 φορές.

Εἶναι ἀκόμη τρόπον τινά καί μία σύνοψις τῆς θείας Λειτουργίας.

Γι' αὐτό ἐθεώρησα σκόπιμο στήν ἀποψινή μου ὁμιλία νά σᾶς καλέσω νά ἐμβαθύνωμε καί ἐντρυφήσωμε στά θεῖα καί σωτήρια νοήματά της, μέ χειραγωγούς τοὺς ἁγίους Πατέρας μας, ὥστε νά τήν προσευχώμεθα μέ περισσότερο πόθο καί ἐπίγνωσι.

Πάτερ.

Ἡ Κυριακή προσευχή ἀρχίζει μέ αὐτή τήν ἐπίκλησι. Μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος νά ὀνομάζουμε τόν Θεό Πατέρα.

Πατέρα, γιατί εἶναι ὁ δημιουργός καί πλάστης μας. Ὁ χορηγός τοῦ εἶναι, τῆς ζωῆς.

Πατέρα, γιατί γιά μᾶς τούς χριστιανούς εἶναι καί ὁ χορηγός τοῦ εὖ εἶναι, τῆς υἰοθεσίας, τήν ὁποία μᾶς ἐχάρισε διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πρὸ Χριστοῦ, λόγῳ τῆς ἀποστασίας μας ἀπό τόν οὐράνιο Πατέρα μας, εἴμεθα ὄχι μόνο χωρισμένοι ἀπό αὐτόν, ἀλλά καί ἐχθροί Του. Ὁ κατά φύσιν Υἱός τοῦ Θεοῦ Πατρός μέ τήν ἐνανθρώπησί του καί τόν σταυρικό Του θάνατο μᾶς συμφιλίωσε μέ τόν Θεό Πατέρα καί μᾶς ἔκανε κατά χάριν παιδιά Του. Τήν χάρι τῆς υἰοθεσίας ἐλάβαμε μέ τό ἅγιο Βάπτισμα. Ἔτσι ἐγίναμε καί ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ὁ πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

Εἶναι λοιπόν Πατέρας, γιατί μᾶς δίδει τήν ζωή· καί ὄχι μόνο τήν ζωή, ἀλλά ἐν Χριστῷ τήν ζωή Του.

Καί ὅπως παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: “Ὁ γάρ Πατέρα εἰπὼν τόν Θεόν, καί ἁμαρτημάτων ἄφεσιν καί κολάσεως ἀναίρεσιν καί υἰοθεσίαν καί κληρονομίαν καί ἀδελφότητα τήν πρὸς τόν Μονογενῆ καί Πνεύματος χορηγίαν, διά τῆς μιᾶς ταύτης ὡμολόγησε προσηγορίας” (Ἐπόμνημα εἰς τό κατά Ματθαῖον, ὁμιλ. 19, Ε.Π.Ε., τόμ. 9ος, σελ. 668).

Προσφωνοῦντες τόν πανάγιον Θεόν και παντοδύναμον Δημιουργόν τοῦ παντός “Πατέρα”, ὁμολογοῦμε ὅσα ἔκανε γιά μᾶς τά ἀνάξια παιδιά Του, και μάλιστα διά τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Ἔτσι ἡ ἐπίκλησις “Πάτερ” μᾶς ἀνάγει στό τριαδικό τοῦ Θεοῦ.

Γράφει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: “Πρεπόντως ὁ Κύριος διδάσκει ἀμέσως ν’ ἀρχίσουν (οἱ προσευχόμενοι) ἀπό τήν θεολογία: ἐπίσης εἰσάγει τά ὄντα, Αὐτός πού εἶναι κατά τήν οὐσία αἷτιος τῶν ὄντων. Γιατί τά λόγια τῆς προσευχῆς περιέχουν φανέρωση τοῦ Πατέρα και τοῦ ὀνόματος τοῦ Πατέρα, και τῆς βασιλείας τοῦ Πατέρα, γιά νά μάθομε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νά σεβόμαστε τήν ἐν Μονάδι Τριάδα και νά τήν προσκυνοῦμε. Ἐπειδή ὄνομα τοῦ Θεοῦ και Πατέρα, μέ οὐσιώδη ὑπόσταση, εἶναι ὁ Μονογενῆς Υἱός. Και βασιλεία τοῦ Θεοῦ και Πατέρα, μέ οὐσιώδη ὑπόσταση, εἶναι τό “Ἁγιο Πνεῦμα” (ἐνθ’ ἄνωτ., σελ. 256).

Ἡ ἀπειρη ἀγάπη και φιλανθρωπία Του μᾶς ἐπιτρέπει και προτρέπει νά τόν ὀνομάζουμε πατέρα μας.

Ἰλιγγιᾶ ὁ νοῦς τοῦ εὐσεβοῦς ἀνθρώπου.

“Ποιός θά μοῦ δώση πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς κατά τό ψαλμικό, γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, γιά νά μπορέσω νά ὑψωθῶ ἐπάνω ἀπό ὅλα τά αἰσθητά, τά ἀλλοιούμενα και μεταβαλλόμενα, στόν Ἀμετάβλητο και Ἀναλλοίωτο και μέ κατάστασι τῆς ψυχῆς ἄτρεπτη και ἀκλινῆ νά Τόν οἰκειωθῶ πρῶτα μέ τήν προαίρεσί μου και

ἔπειτα νά Τόν ἐπικαλεσθῶ μέ τήν πολύ οἰκεία ἐπίκλησι καί νά εἰπῶ: ‘Πατέρα’. Τί ψυχή πρέπει νά ἔχη αὐτός πού ἔτσι θά ὀμιλήσῃ στόν Θεό; Πόση παρρησία; Ποιά συνείδησι;” (Εἰς τήν Προσευχήν, Λόγος 2ος, Ε.Π.Ε. τόμ. 8ος, σελ. 43).

Μεγάλο καί ἀνεκτίμητο τό δῶρο. “Οσες φορές θελήσουμε, μποροῦμε νά ἀπευθυνθοῦμε στόν Θεό καί νά τόν ὀνομάσουμε Πατέρα μας.

Καί ἀκόμη, ὅταν ὁ χριστιανός ἀξιωθῆ καί λάβῃ αἰσθητῶς τήν Χάρι τοῦ ‘Αγίου Πνεύματος, τότε καί αἰσθάνεται καρδιακά τήν πατρότητα τοῦ Θεοῦ καί τήν υἰότητα τήν ἰδική του. Αἰσθάνεται υἱική καί τρυφερή ἀγάπη πρός τόν Θεό Πατέρα. Αἰσθάνεται ὡς φιλοπάτωρ υἱός φιλοστόργου Πατρός.

Τό ἴδιο τό “Αγιο Πνεῦμα κράζει στήν καρδιά μας ἀββᾶ ὁ Πατήρ, δηλαδή Πατερούλη, Πατερούλη, δημιουργῶντας αὐτή τήν τρυφερή ἀγάπη πρός τόν Θεό. “Ὅτι δέ ἐστέ υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεός τό Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τάς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον· ἀββᾶ ὁ πατήρ”.

Κατ’ εἰκόνα τοῦ οὐρανοῦ Πατρός μποροῦμε καί ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι νά γινώμεθα ἀληθινοί πατέρες, πνευματικοί ἢ σαρκικοί. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς διδάσκει ὅτι δέν ὀνομάζουμε τόν Θεόν Πατέρα κατ’ ἀναλογίαν τῶν ἀνθρώπων πατέρων, ἀλλά τούς ἀνθρώπους πατέρας κατ’ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ Πατρός, “ἐξ οὗ, κατά τόν μέγαν Παῦλον, πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καί ἐπί γῆς ὀνομάζεται” (Λόγος 2ος κατά Γρηγοῦρα, παρ. 69).

“Αν οί ἐπίγειοι πατέρες ἀντανακλοῦν τήν χάρι καί τήν εὐλογία τοῦ οὐρανοῦ Πατρός, τότε εἶναι καί ἀληθινοί πατέρες. Χωρίς αὐτή τήν χάρι δέν εἶναι ἀληθινοί καί γνήσιοι πατέρες καί δέν μποροῦν νά προσφέρουν κάτι οὐσιαστικό στά παιδιά τους. Ὅταν οί ἄνθρωποι ἀπομακρύνονται ἀπό τόν οὐράνιο Πατέρα, δέν μποροῦν νά γίνουν γνήσιοι καί σωστοί πατέρες.

Πόσοι ἄνθρωποι δέν ὑποφέρουν σήμερα γιατί δέν γνώρισαν ἓνα ἀληθινό καί στοργικό πατέρα;

Ἐτερόδοξος χριστιανός, πού προσήλθε στήν Ὀρθοδοξία, εἶπε ὅτι ἔγινε ὀρθόδοξος γιατί μόνο στήν Ὀρθοδοξία βρῆκε πνευματικούς πατέρας, χάρισμα πού χάθηκε στόν δυτικό χριστιανισμό.

Θυμοῦμαι τήν περίπτωση τοῦ Ρουμάνου συγγραφέως Βιργκίλ Γκεωργκίου πού, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος, στό πρόσωπο τοῦ πτωχοῦ ἀλλά ἀγίου ἱερέως πατέρα του εἶδε τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τό ὄραμα δέν τόν ἄφησε ποτέ νά ἀπομακρυνθῆ ἀπό τόν Θεό στό διάστημα τῆς πολυκυμάντου ζωῆς του.

Προσφωνῶντας τόν Θεό, Πατέρα, ἀναγνωρίζουμε τήν πατρική Του πρόνοια γιά μᾶς. Δέν εἴμαστε ὄρφανοί. Δέν βρισκόμαστε στήν ζωῆ γιατί ἔτσι τό θέλει κάποια τύχη ἢ τυφλή εἰμαρμένη. Εἴμαστε πλάσματα τῆς ἀγάπης Του καί βρισκόμαστε συνεχῶς κάτω ἀπό τήν πατρική Του παρακολούθησι καί φροντίδα. Ἀκόμη καί πίσω ἀπό τίς δοκιμασίες τῆς ζωῆς βρίσκεται ἡ

παιδαγωγούσα και θεραπεύουσα αγάπη Του.

Τήν πατρική αγάπη τοῦ Θεοῦ μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός: “Καί πρῶτον ἔχομεν χρέος νά ἀγαποῦμεν τόν Θεόν μας, διατί μᾶς ἐχάρισε τόσην γῆν μεγάλην, εὐρύχωρον, ἐδῶ πρόσκαιρα νά κατοικοῦμεν, τόσες χιλιάδες - μυριάδες χόρτα, φυτά, βρύσες, ποταμούς, πηγάδια, θάλασσα, ψάρια, ἀέρα, ἡμέρα, νύκτα, φωτιά, οὐρανόν, ἄστρα, ἥλιον, φεγγάρι. “Ολα αὐτά διά ποῖον τά ἔκαμε; διά τ’ ἐμᾶς. Τί μᾶς ἐχρεωστοῦσε; τίποτε. “Ολα χάρισμα. Μᾶς ἔκαμεν ἀνθρώπους καί δέν μᾶς ἔκαμε ζῶα, μᾶς ἔκαμεν εὐσεβεῖς καί ὀρθοδόξους χριστιανούς καί ὄχι ἀσεβεῖς καί αίρετικούς. Καί μέ ὅλον ὁπού ἁμαρτάνομεν χιλιάδες φορές τήν ὥραν, μᾶς εὐσπλαχνίζεται ὡσάν πατέρας καί δέν μᾶς θανατώνει νά μᾶς βάλῃ εἰς τήν Κόλασιν, ἀλλά ἀκαρτερεῖ τήν μετάνοιάν μας μέ τās ἀγκάλας του ἀνοικτάς, πότε νά μετανοήσωμεν, νά παύσωμεν ἀπό τά κακά καί νά κάνωμεν τά καλά, νά ἐξομολογηθοῦμεν, νά διορθωθοῦμεν, νά μᾶς ἀγκαλιάσῃ, νά μᾶς φιλήσῃ, νά μᾶς βάλῃ εἰς τόν Παράδεισον νά χαιρώμασθε πάντοτε. Τώρα τέτοιον γλυκύτατον Θεόν καί τέτοιον γλυκύτατον αὐθέντην καί δεσπότην δέν πρέπει καί ἐμεῖς νά τόν ἀγαποῦμεν καί, ἄν τύχη ἀνάγκη, νά χύσωμεν καί τό αἷμα μας χιλιάδες φορές διά τήν ἀγάπην του, καθὼς τό ἔχυσεν καί ἐκεῖνος διά τήν ἀγάπην μας;” (Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ Διδαχῆς, Ἱ. Μενούνου, Ἀθήνα 1979, σελ. 121).

Συναίσθημα λοιπόν ἀσφαλείας, πού διώχνει

κάθε ανασφάλεια και ἄγχος, πηγάζει ἀπό τήν ἐν πίστει ἐπίκλησι τοῦ Θεοῦ ὡς Πατέρα μας.

Μεγάλη ἡ τιμή νά ὀνομάζουμε τόν Θεό Πατέρα μας, ἀλλά καί μεγάλη ἡ εὐθύνη πού προκύπτει γιά μᾶς, πού πρέπει νά ζοῦμε ζωή ἀντάξια τοῦ οὐράνιου Πατέρα μας. Ἐσθληθούμε τούς λόγους τοῦ Κυρίου μας: “Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες καθὼς καί ὁ Πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί” (Λουκ. 6, 36). “Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡσπερ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν” (Ματθ. 5, 48).

Γράφει σχετικά ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: “Διά τοῦτο ὁ Κύριος μᾶς παραγγέλει τί λογιῆς νά προσευχώμεθα πρὸς τόν κατά χάριν Πατέρα μας, διά νά φυλαττώμεθα πάντοτε ὑποκάτω εἰς τήν χάριν τῆς υἰοθεσίας ἕως τέλους· εἰς τό νά εἴμεθα δηλαδή τέκνα Θεοῦ ὄχι μόνον κατά τήν ἀναγέννησιν καί τό βάπτισμα, ἀλλά καί κατά τήν ἐργασίαν καί πρᾶξιν. Ἐπειδή ἐκεῖνος ὁπού δέν κάμνει ἔργα πνευματικά ἄξια τῆς ἀνωθεν ἀναγεννήσεως, ἀλλά σατανικά, ὁ τοιοῦτος δέν εἶναι ἄξιος νά ὀνομάζη Πατέρα τόν Θεόν, ἀλλά τόν ἐναντίον Διάβολον κατά τόν λόγον τοῦ Κυρίου μας: ‘Ἐμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Διαδόλου ἐστέ, καί τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν’ (Ἰωάν. 8, 44) ἤγουν, ἔσεῖς εἴσθε γεννημένοι κατά τήν κακίαν ἀπό τόν πατέρα σας τόν Διάβολον, καί τὰς κακὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς σας ἀγαπᾶτε νά κάμνετε. Μᾶς προστάζει δέ νά τόν ὀνομάζωμεν Πατέρα μας, ἕνα μὲν, διά νά μᾶς πληροφορήσῃ

πώς ἐγεννήθημεν κατὰ ἀλήθειαν τέκνα Θεοῦ μέ τήν ἀναγέννησιν τοῦ θείου Βαπτίσματος· ἄλλο δέ, ὅτι πρέπει νά φυλάττωμεν καί τά σημάδια, ἦγουν τάς ἀρετάς τοῦ Πατρός μας, ἐντρεπόμενοι τρόπον τινά τήν συγγένειαν ὅπου ἔχομεν μέ αὐτόν” (Περί συνεχοῦς Μεταλήψεως, Ἀθῆναι 1887, σελ. 24).

Ἡμῶν.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Κύριος μᾶς διδάσκει νά προσφωνοῦμε τόν Θεό ὄχι μόνο Πατέρα, ἀλλά Πάτερ ἡμῶν. Πατέρα μας. ”Οχι Πατέρα μου.” Ἐτσι μᾶς ἀποτρέπει ἀπό μιᾶ ἐγωιστική σχέσι μέ τόν Θεό. Ὑπάρχει ὁ Θεός καί ἐμεῖς, ὄχι ὁ Θεός καί ἐγώ.” Ἐτσι ἡ καρδιά μας ἀνοίγει γιά ὄλους τούς συνανθρώπους μας πού εἶναι, λόγῳ τῆς κοινῆς καταγωγῆς μας ἀπό τόν Θεό Πατέρα, κατὰ φύσιν ἀδελφοί μας. Καί πρὸς ὄλους τούς ὀρθοδόξους χριστιανούς πού, λόγῳ τῆς κοινῆς πίστεώς μας καί κοινῆς γεννήσεώς μας ἀπό τήν ἴδια πνευματική κοιλία τῆς Ἐκκλησίας, τήν ἁγία κολυμβήθρα, εἶναι ἐπιπλέον καί κατὰ χάριν καί κατὰ πνεῦμα ἀδελφοί μας.

Πῶς μορεῖς νά ἔχης τόν Θεό Πατέρα χωρίς νά δέχεσαι τούς συνανθρώπους σου καί μάλιστα τούς ὁμοπίστους σου ὡς ἀδελφούς;

“Μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος, γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, νά προσευχώμεθα γιά ὄλους, νά ἀναφέρουμε τίς δεήσεις γιά τό κοινό

σῶμα καί καθόλου νά μή ἐπιδιώκουμε τό ἀτομικό μας συμφέρον, ἀλλά σέ κάθε περίπτωσι τό τοῦ πλησίον. Ἔτσι καί τήν ἔχθρα ἀφαιρεῖ καί τήν ἀφροσύνη καταστέλλει, καί τόν φθόνο ἐκβάλλει, καί τήν μητέρα ὄλων τῶν ἀγαθῶν τήν ἀγάπη εἰσάγει, καί τήν ἀνωμαλία ἐξορίζει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καί δείχνει ὅτι εἶναι πολύ μεγάλη ἡ ὁμοτιμία τοῦ βασιλέως πρὸς τόν πτωχό, ἀφοῦ στά μέγιστα καί ἀναγκαιότατα μετέχουμε ὅλοι.

Μέ τό νά δεχθῆ νά κληθῆ πατέρα ὄλων ἐχάρισε σέ ὅλους τήν ἴδια εὐγενική καταγωγή καί ἄρα καί ὁμοτιμία. Ἔτσι ὅλοι εἴμαστε ἐνωμένοι καί κανείς δέν ἔχει περισσότερο ἀπό τόν ἄλλο, οὔτε ὁ πλούσιος ἀπό τόν πτωχό, οὔτε ὁ κύριος ἀπό τόν δοῦλο, οὔτε ὁ ἄρχων ἀπό τόν ἀρχόμενο, οὔτε ὁ βασιλεύς ἀπό τόν στρατιώτη, οὔτε ὁ φιλόσοφος ἀπό τόν βάρβαρο, οὔτε ὁ σοφός ἀπό τόν ἀγράμματο” (ἐνθ’ ἀνωτ. σελ. 669).

Ὅπως θά ἰδοῦμε περαιτέρω, καί τά λοιπά αἰτήματα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς μᾶς βοηθοῦν νά ξεπεράσουμε τόν νοσηρό ἀτομικισμό καί ἐγωκεντρισμό μας, τήν φιλαυτία, καί νά ἀνοιχθοῦμε καί προσφερθοῦμε στόν Θεό Πατέρα καί στούς ἀδελφούς μας. Νά ἀποκτήσουμε δηλαδή τήν φιλοθεΐα, πού εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένη μέ τήν φιλανθρωπία-φιλαδελφία.

Ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ὁ Πανάγιος Θεός εἶναι Πατέρας μας, ἀλλά καί ὁ μόνος ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατέρας. Διευκρινίζει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος: “Τό δέ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὅταν εἶπη, οὐκ ἐκεῖ τόν Θεόν συγκλείων τοῦτό φησιν, ἀλλά τῆς γῆς ἀπάγων τόν εὐχόμενον καί τοῖς ὑψηλοῖς προσηλῶν χωρίοις καί ταῖς ἄνω διατριβαῖς” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 668). Δέν περιορίζει δηλαδή τόν Θεό στόν οὐρανό ἀλλά ὑψώνει ἀπό τήν γῆ τόν προσευχόμενο καί τόν προσηλώνει στούς ἀνώτερους χώρους καί τίς ἄνω κατοικίες.

Τήν ἀγιότητα λοιπόν τοῦ Θεοῦ Πατρός δηλώνει τό “ἐν οὐρανοῖς” καί ὄχι τόν τόπο τοῦ πανταχοῦ παρόντος Θεοῦ.

Ἔτσι θεολογεῖ καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης: “Διότι ἡ διάστασις ἀνάμεσα στό θεῖο καί τό ἀνθρώπινο δέν εἶναι τοπική, ὥστε νά χρειαστοῦμε κάποιο τέχνασμα ἢ κάποια ἐπινόησι, γιά νά μεταφέρουμε τό βαρῦ καί παχυλό καί χωματίνο τοῦτο σαρκίο στήν ἀσώματο καί νοερά διαγωγή. Ἀλλά ἐπειδή ἡ ἀρετή εἶναι νοητῶς χωρισμένη ἀπό τό κακό, στήν προαίρεσι μόνο τοῦ ἀνθρώπου ἀπόκειται τό νά εἶναι σέ ἐκεῖνο, πρὸς τό ὁποῖο κλίνει μέ τήν ἐπιθυμία του” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 51).

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης μᾶς δίδει τήν πρακτική καί ἠθική συνέπεια τῆς φράσεως αὐτῆς: “Ἀλλ’ ἐπειδή ὁ Πατέρας μας εἶναι εἰς τούς οὐρανοῦς, πρέπει καί ἡμεῖς νά βλέπουμε

μέ τόν νοῦν μας εἰς τόν οὐρανόν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ πατρίδα μας, ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, καί ὄχι κάτω εἰς τήν γῆν ὡσάν τούς χοίρους, ἀλλ' εἰς αὐτόν τόν γλυκύτατόν μας Σωτήρα καί Δεσπότην καί εἰς τά οὐράνια κάλλη τοῦ Παραδείσου." Ὁχι μόνον εἰς καιρόν προσευχῆς, ἀλλά παντοεινά καί εἰς κάθε καιρόν πρέπει νά ἔχωμεν τόν νοῦν μας εἰς τόν οὐρανόν, διὰ νά μή σκορπίζεται ἐδῶ κάτω εἰς τά φθαρτά καί πρόσκαιρα πράγματα" (ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 28).

Ἁγιασθήτω τό ὄνομά σου.

Εἶναι τό πρῶτο αἶτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς. Τό "ἁγιασθήτω" σημαίνει "δοξασθήτω", κατά τόν ἅγιο Χρυσόστομο.

Δέν ἔχει ἀσφαλῶς ὁ ἄκτιστος Θεός τήν ἀνάγκη νά δοξάζεται ἀπό τά κτιστά του πλάσματα. Θέλει ὅμως νά τόν δοξάζουμε, γιατί αὐτό ὠφελεῖ ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους.

Μᾶς προφυλάσσει ἀπό τόν κίνδυνο νά δοξάζουμε τόν ἑαυτό μας μέ δόξα ψευδῆ, πού δέν μᾶς ἀνήκει. Ἡ φιλοδοξία εἶναι γέννημα τῆς φιλαυτίας.

Δοξάζοντας τόν Θεό τοποθετούμεθα σωστά στόν κόσμον, ἀναγνωρίζοντας τόν Θεό ὡς ἄξιο δόξης, γιατί αὐτός εἶναι ὁ Δημιουργός, ὁ Πατέρας, ὁ Πανάγιος, ὁ Λυτρωτής, ἡ Ἀρχή καί τό Τέλος, τό Κέντρο τοῦ κόσμου. Ἐνῶ ἡμεῖς εἴμεθα πλάσματά Του, πού ὑπάρχουμε καί ζοῦμε γιατί

ἐκεῖνος τό θέλει.

Δοξάζοντας τόν ἑαυτό σου ἐξαπατᾶσαι. Δοξάζοντας τόν Θεό ἀναγνωρίζεις τήν φύσι σου, τόν προορισμό σου, ὅτι δηλαδή δέν εἶσαι τό κέντρο τοῦ κόσμου, δέν εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καί τῆς ἀγιότητος, δέν εἶσαι ἀπό μόνος σου ἄπειρος καί ἀθάνατος. Μέ ἄλλα λόγια δέχεσαι τά ὄριά σου.

“Όταν οἱ ἄνθρωποι δοξάζουν τόν ἑαυτό τους δέν μποροῦν νά δοξάσουν τόν Θεό. Αυτό ἔπαθαν οἱ πρωτόπλαστοι. Αυτό ἔπαθαν οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἰσραήλ, γιά τούς ὁποίους ὁμιλεῖ ὁ Κύριος στό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο: “Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ’ ἀλλήλων λαμβάνοντες καί τήν δόξαν τήν παρά τοῦ μόνο Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;” (Ἰω. 5, 44). Αυτό παθαίνει καί ἡ σύγχρονη οὐμανιστική μας φιλοσοφία, πού θέλει τόν ἄνθρωπο κέντρο τοῦ κόσμου. Τήν στάσι τοῦ οὐμανιστοῦ ἀνθρώπου συνοψίζει ὁ Γάλλος ἄθεος συγγραφεύς Ζ. Π. Σάρτρ, ὅταν λέγη πρὸς τόν Θεό: “Όταν ὑπάρχεις Σύ, δέν μπορῶ νά ὑπάρχω ἐγώ.” Ἡ Σύ ἢ ἐγώ”.

Καί ὅμως ὁ ἄνθρωπος τότε ἀληθινά δοξάζεται, ὅταν δοξάζῃ τόν Θεό, ὅταν μέσα στό Θεό μπορεῖ νά γίνῃ ὄχι ἀνεξάρτητος ἀπό τόν Θεό, ὄχι ψευδοθεός, ἀλλά Θεός κατά Χάριν, ἀναρχος καί ἀτελεύτητος, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ.

Οἱ πρόσφατες πολιτικές ἐξελίξεις στήν ἀνατολική Εὐρώπη ἔδειξαν γιά μιᾶ ἀκόμη φορά πῶς, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀρνοῦνται νά δοξάσουν

τόν Θεό, θεοποιούν κάποιον άνθρωπο πού τόν δοξάζουν ως θεό. Τά είδωλα όμως πέφτουν και οί αρνούμενοι νά δοξάσουν τόν ἀληθινό Θεό βρίσκονται στό χάος.

Καί ἀκόμη, ὁ ἄνθρωπος πού ἀρνεῖται νά δοξάση τόν Θεό, στό τέλος ἀντί δόξης περιβάλλεται τήν ἀθλιότητα ἀκατονομάστων παθῶν καί κακιῶν.

Οἱ χριστιανοί μποροῦν νά συντελέσουν στό νά δοξάζεται ὁ Θεός, ὅταν ζοῦν ζωή ἀγία. Ἐς θυμηθοῦμε τά λόγια τοῦ Κυρίου: “Οὕτω λαμπάτω τό φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τά καλά ἔργα καί δοξάσωσι τόν Πατέρα ὑμῶν τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς” (Ματθ. 5, 16).

Ἀντίθετα ὅταν δέν ἔχουμε πολιτεία ἀντάξια τοῦ Θεοῦ, στόν ὅποιον πιστεύουμε, “βλασφημεῖται τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι’ ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔθνεσι” (Ρωμ. 2, 24). Γι’ αὐτό καί ἡ εὐχή “ἀγιασθῆτω τό ὄνομα σου” σημαίνει τελικά, κατά τόν ἅγιο Χρυσόστομο: “καταξίωσον... οὕτως ἡμᾶς βιοῦν καθαρῶς, ὡς δι’ ἡμῶν ἅπαντάς σε δοξάζειν” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 672).

Κατά τόν ἴδιο Ἅγιο, εἶναι δεῖγμα τελείας φιλοσοφίας τό νά δίδουμε σέ ὄλους τό παράδειγμα ἀκηλιδώτου βίου, ὥστε κάθε ἕνας πού μᾶς βλέπει νά ἀναπέμψη στόν Κύριο τήν δοξολογία γι’ αὐτό (ἐνθ’ ἄνωτ.).

Τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ δοξάζεται, ὅταν οἱ χριστιανοί ἀδιάλειπτα, καρδιακά καί νοερά κράζουν: “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με τόν ἄ-

μαρτωλόν”. Ἐλέχθη ἤδη ὅτι τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ ἐπίκλησις τοῦ θείου ὀνόματος ἀγιάζει τόν ἄνθρωπο. Καί ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀγιάζεται, δοξάζεται καί ὁ οὐράνιος Πατέρας.

Ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ θά ἤθελα νά ἐκφράσω τήν ἀποψι ὅτι ἡ εὐχή “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν”, εἶναι σύνοψις τῆς Κυριακῆς προσευχῆς. Ἡ ἐπίκλησις καί τά τρία πρῶτα αἰτήματα συνοψίζονται στό “Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱέ τοῦ Θεοῦ”, ἐνώ τά τρία τελευταῖα στό “ἐλέησόν με τόν ἁμαρτωλόν”.

Ἔτσι ἡ εὐχή ἐκφράζει τό πνεῦμα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, καί ἀκόμη προετοιμάζει τόν εὐχόμενο νά λέγη μέ περισσότερο ζῆλο καί πνευματική αἴσθησι τό “Πάτερ ἡμῶν”.

Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου.

“Ὅταν ὁ Θεός βασιλεύῃ στόν ἄνθρωπο, ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται, εἰρηνεύει, ἀναπαύεται, ἀγιάζεται. Ὅταν δέν βασιλεύῃ ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκτεθειμένος στήν τυραννία τοῦ διαβόλου πού τόν ὑποδουλώνει στά πάθη, στήν φιλαυτία καί τόν φέρνει στήν ἀνία, στό κενό, στήν πληῖξι, στήν μοναξιά, κάνοντας τήν ζωή του κόλασι.

Ὁ σημερινός κόσμος πού ἀρνεῖται τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, βασανίζεται ἀπό φρικτές δαιμο-

νικές καταστάσεις, ὅπως τήν μαγεία, τίς δεισιδαιμονίες, τά ναρκωτικά, τήν τρομοκρατία, τά ἐγκλήματα, τήν διάλυσι τῆς οἰκογενείας.

Μᾶς διδάσκει λοιπόν ὁ Κύριος νά ζητοῦμε νά ἔλθῃ ἡ Βασιλεία του, πού κατά τούς ἁγίους Πατέρας εἶναι ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γράφει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: “Ἐπειδή ἡ ἀνθρώπινη φύσις αὐτοθελήτως ἐσκλάβώθη εἰς τόν ἀνθρωποκτόνον Διάβολον, διά τοῦτο μᾶς προστάζει ὁ Κύριός μας νά παρακαλοῦμεν τόν Θεόν νά μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπό τήν πικράν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου. Ἀλλεοτρόπως δέ τοῦτο δέν γίνεται πάρεξ ἐάν ἔλθῃ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς, ἡγουν τό Πνεῦμα τό Ἁγιον, διά νά ἀποδιώξῃ ἀπό λόγου μας τόν τυραννον ἐχθρόν καί νά βασιλεύσῃ εἰς ἡμᾶς... Διά τοῦτο πρέπει νά λέγωμεν κατά τόν θεῖον Μάξιμον· “Ἐλθέτω σου τό Πνεῦμα σου τό Ἁγιον, ὅπως καθάρισῃ ἡμᾶς ὀλικῶς ψυχῇ τε καί σώματι· ἡγουν, ἄς ἔλθῃ τό Πνεῦμα τό Ἁγιον, διά νά μᾶς καθάρισῃ τελείως καί κατά τό σῶμα καί κατά τήν ψυχήν, διά νά γίνωμεν κατοικία ἀξία εἰς τό νά ὑποδεχθῶμεν ὅλην τήν Ἁγίαν Τριάδα διά νά βασιλεύσῃ εἰς τό ἐξῆς ὁ Θεός εἰς ἡμᾶς, ἡγουν εἰς τās καρδίας μας, καθῶς εἶναι γεγραμμένον· “ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντός ὑμῶν ἐστίν” (Λουκ. 17, 21)” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 35-36).

Μᾶς λέγει ἡ Γένεσις ὅτι κατά τήν δημιουργίαν τοῦ κόσμου σκότος ἐκάλυπτε τήν ἄβυσσο καί Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. Τό Ἁγιο Πνεῦμα ἔδιωξε τά σκοτάδια καί ἐμορ-

φοποίησε τό χάος. Σκότος καί χάος βασιλεύει καί στό έσωτερικό του άνθρώπου. Μόνον όταν ό άνθρωπος αφήση τό “Αγιο Πνεῦμα νά κατοικήση μέσα του, καθαρίζεται από τά πάθη, φωτίζεται, βρίσκει τήν έσωτερική του ίσορροπία καί ένότητα. Γι’ αυτό καί στήν προσευχή προς τό “Αγιο Πνεῦμα, τό “Βασιλεῦ οὐράνιε”, πού εἶναι επέκτασις του “έλθέτω ή βασιλεία Σου”, λέμε: “έλθέ καί σκήνωσον έν ήμιν καί καθάρισον ήμᾶς από πάσης κηλίδος καί σώσον αγαθέ τας ψυχάς ήμῶν”.

Γράφει σχετικά καί ό άγιος Γρηγόριος ό Νύσσης: “Αν λοιπόν ζητήσομε νά έρθει σ’ έμᾶς ή βασιλεία του Θεού, αυτά νά ήκετεύσομε τό Θεό μέ όλη τή δύναμή μας: Ν’ απαλλαγῶ από τή φθορά, νά έλευθερωθῶ από τό θάνατο, νά μου χαλαρωθῶν τά δεσμά τής άμαρτίας, νά μή βασιλεύει επάνω μου ό θάνατος, ν’ άδρανήσει πιά ή εναντίον μου τυραννική έξουσία τής κακίας, νά μή μέ νικήσει ό έχθρός οὔτε νά μ’ αίχμαλωτίσει μέ τήν άμαρτία· αλλά ᾶς έρθει σ’ έμένα ή βασιλεία σου, για νά αποχωρήσουν από μένα ή καλύτερα νά αποχωρήσουν στό μή όν τά πάθη πού κυριαρχοῦν τώρα καί βασιλεύουν” (Εἰς τήν Προσευχήν, Λόγος 3ος, ένθ’ άνωτ. σελ. 69).

Εἶναι φανερό από τά άνωτέρω ότι ή βασιλεία του Θεού δέν εἶναι μία έξωτερική τακτοποίησης του κόσμου, αλλά ή ένοίκησης του Αγίου Πνεύματος στις καρδιές μας, πού έχει ως αποτέλεσμα τήν μεταμόρφωσι του κόσμου μέσω των μεταμορφωμένων ανθρώπων.

Γι' αυτό ή ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας οὐδέποτε ἐπεδίωξε τήν κατάκτησι τοῦ κόσμου, ὅπως ὁ δυτικός χριστιανισμός, ἀλλά τήν ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσί του. Καί ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμός δέν εἶναι ἀκτιβιστικός –τῶν ἔργων–, ἀλλά ἡσυχαστικός, τῆς προσευχῆς καί τῆς θεωρίας, μέσω τῆς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος ἀγιάζεται καί μεταμορφώνεται σέ καινή κτίσι.

Ἡ μετοχή τῶν Ἀγίων στό ἄκτιστο φῶς τῆς Ἀγίας Τριάδος εἶναι, κατά τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ, μετοχή στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, στήν δόξα του καί στήν λαμπρότητά του.

Γενηθήτω τό θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καί ἐπί τῆς γῆς.

Τό ἐγωιστικό θέλημα ἐχώρισε τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό, τόν ἐξώρισε ἀπό τόν παράδεισο καί ἔγινε αἰτία ὅλων τῶν κακῶν. Ἄν δέν ἀπαρνηθῆ ὁ ἄνθρωπος τό ἐγωιστικό του θέλημα καί δέν υἱοθετήσῃ τό ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ, δέν μπορεῖ νά θεραπευθῆ ἀπό τήν βαρειά ἀρρώστια τῆς φιλαυτίας καί τοῦ ἐγωισμοῦ.

Τήν ἀνυπακοή τοῦ Ἀδάμ καί τῆς Εὔας στό ἅγιο θέλημα τοῦ Κυρίου ἦλθε νά διορθώσῃ ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστός, καί ἡ νέα Εὔα, ἡ Θεοτόκος, μέ τήν τελεία ὑπακοή Τους.

Ὁ Χριστός ἔγινε ὑπήκοος στό θέλημα τοῦ Πατρός Του μέχρι θανάτου καί μάλιστα σταυρικοῦ θανάτου. Κατά τήν ἀγωνία τῆς Γεθσημα-

νῆ ὁ Κύριος παρεδόθη τελείως στό θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατρός: “Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἔστι, παρελθέτω ἀπ’ ἐμοῦ τό ποτήριον τοῦτο· πλήν οὐχ ὡς ἐγώ θέλω, ἀλλ’ ὡς σύ” (Ματθ. 26, 39).

Μᾶς ἀνοιξε ἔτσι τόν κλειστό μέχρι τώρα δρόμο πρὸς τόν Θεό διά τῆς ὑπακοῆς Του καί ἔγινε ὁ πνευματικός γενάρχης τῆς γενεᾶς τῶν ὑπηκόων τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Κάθε χριστιανός πού ἀποτάσσεται πρὸ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος τόν διάβολο καί συντάσσεται μέ τόν Χριστό, ὑπόσχεται νά εἰσέλθῃ στήν ὑπακοή τοῦ Χριστοῦ.

Τήν χάρι νά κάνουμε ἐμεῖς καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τό ἅγιο θέλημα τοῦ Κυρίου ζητοῦμε μέ τό αἶτημα αὐτό. Ζητοῦμε δέ νά γίνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ ὀλοκληρωτικά, ὅπως γίνεται ἀπό τούς ἁγίους ἀγγέλους, πού κάνουν τελεία ὑπακοή στόν Θεό. Ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος: “οὕτω καί ἡμᾶς καταξίωσον τούς ἀνθρώπους μή ἐξ ἡμισείας τό θέλημά σου ποιεῖν, ἀλλά πάντα καθάπερ θέλεις πληροῦν”. Καί προσθέτει: “Καί πάλιν τήν ὑπέρ τῆς οἰκουμένης πρόνοιαν ἕκαστον ἡμῶν τῶν προσευχομένων ἀναδέχεσθαι ἐπέταξεν. Οὐδέ γάρ εἶπε, γενηθήτω τό θέλημά σου ἐν ἐμοί, ἢ ἐν ἡμῖν· ἀλλά, πανταχοῦ τῆς γῆς, ὥστε λυθῆναι τήν πλάνην καί φυτευθῆναι τήν ἀλήθειαν καί ἐκβληθῆναι κακίαν ἅπασαν καί ἐπανελθεῖν ἀρετήν, καί μηδέν ταύτην διαφέρειν λοιπόν τόν οὐρανόν τῆς γῆς. Εἰ γάρ τοῦτο γένοιτο, φησίν, οὐδέν διοίσει τά κάτω τῶν ἄνω, εἰ καί τῇ φύσει διέστηκεν, ἀγγέλοις ἑτέροις τῆς

γῆς ἡμῖν ἐπιδεικνυμένοις” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 674).

Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ἐκήρυττε καί ζητοῦσε ἀπό τούς χριστιανούς νά ζοῦν τήν τέλεια χριστιανική ζωή, ὥστε πρῖν μεταστοῦν στήν αἰώνια ζωή νά ζοῦν τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Νά γίνῃ ἡ γῆ οὐρανός.

Οἱ ἄνθρωποι τηροῦν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἢ ἀπό φόβο νά μή κολασθοῦν, ἢ γιά νά λάβουν ἀμοιβή ἀπό τόν Θεό, ἢ ἀπό καθαρή καί ἀνιδιοτελή ἀγάπη πρὸς τόν Θεό. Στήν πρώτη περίπτωσι ἐνεργοῦν σάν δοῦλοι, στήν δεύτερη σάν μισθωτοί καί στήν τρίτη σάν υἱοί. Πρὸς αὐτό τό τελευταῖο πρέπει νά τείνουμε ὅλοι. Νά κάνουμε τό θεῖο θέλημα ἀπό καθαρή ἀγάπη πρὸς τόν Θεό, ὡς υἱοί Του. Αὐτό εἶναι δεῖγμα τελειότητος. Ἔτσι κάνουν καί οἱ ἅγιοι ἄγγελοι στόν οὐρανό.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος κάνει τό ἰδικό του θέλημα, δέν μπορεῖ νά βρῇ ἀληθινή ἐσωτερική ἀνάπαυσι. Ὅταν ὁμως κάνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, συμφιλιώνεται μέ τόν Θεό καί εἰρηνεύει. Αὐτή εἶναι καί ἡ ἄνωθεν εἰρήνη πού ζητοῦμε στή θεία Λειτουργία.

Μέσα στίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ κρύβεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός, κατά τούς ἁγίους Πατέρας. Γι’ αὐτό καί ὅποιος τηρεῖ τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἐνώνεται μέ τόν Θεό.

Ἀλλά καί ὅταν ἀκόμη κάνουμε ὅλα τά διαταχθέντα, θά αἰσθανώμαστε ὡς “ἀρχεῖοι δοῦλοι”, κατά τόν λόγο τοῦ Κυρίου, γιατί δέν σωζόμαστε ἀπό τά καλά μας ἔργα, ἀλλά ἀπό τήν

Χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἡ φαρισαϊκὴ αὐτοδικαίωσι (ἠθικισμός) δέν ἔχει καμμία σχέσι μέ τό ταπεινό ὀρθόδοξο χριστιανικό ἦθος. Ὅπως ἐδίδαξε καί ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, τά καλά μας ἔργα ἀποτελοῦν προϋπόθεσι γιά νά λάβουμε τήν Χάρι τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί καρπό της· ποτέ ὅμως δέν μποροῦν νά ἀποτελοῦν τόν σκοπό τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, πού εἶναι πάντα ἡ ἀπόκτησις τῆς θείας Χάριτος.

Ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, πού κατά βάθος ἐκφράζουν τήν περιεκτικὴ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης, ὀδηγεῖ στήν ἀληθινὴ ἐλευθερία, τήν ἐλευθερία τῆς ἀγάπης πού ἐλευθερώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν ἐγωισμό. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐγωισμοῦ εἶναι ψευδοελευθερία. Οἱ χριστιανοὶ διαλέγοντας τήν ὑπακοή πρὸς τόν Θεό διαλέγουν τήν ἐλευθερία τῆς ἀγάπης, πού προϋποθέτει τό σταύρωμα καί τήν θυσία τοῦ ἐγωισμοῦ μας.

Εἶναι αὐτό πού λέγουν οἱ ἅγιοι Πατέρες μέσα ἀπό τόν ἀγῶνα καί τήν ἐμπειρία τους: “Ἡ ὑπακοή ζωῆ, ἢ ἀνυπακοή θάνατος”.

Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον.

Κατά τόν ἅγιο Χρυσόστομο, ὅσον ἀφορᾷ τήν πολιτεία, τό ἦθος, ὁ Κύριος ἐπιτάσσει νά ζητοῦμε ἀγγελικὴ διαγωγή καί νά ἐκπληρώνουμε ὅ,τι οἱ ἄγγελοι ἐκπληρώνουν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐμεῖς ὡς ἄνθρωποι φέρουμε σάρκα, μᾶς ἐ-

δίδαξε νά ζητοῦμε καί τά ἀναγκαῖα γιά τό σῶμα. Νά τά ζητοῦμε ὅμως μέ πνευματικό τρόπο. Νά μή ζητοῦμε τήν πολυτέλεια καί τήν τρυφή, ἀλλά τόν ἄρτον τόν ἐπιούσιον (δηλαδή τά βασιικά καί ἀπαραίτητα), καί μάλιστα “σήμερον”, χωρίς ἀγωνιώδη μέριμνα, “ὥστε μή περαιτέρω συντρίβειν ἑαυτούς τῇ φροντίδι τῆς ἐπιούσης ἡμέρας” (ἔνθ’ ἀνωτ. σελ. 672).

Μέ τό αἶτημα αὐτό ζητοῦμε, κατά τούς ἀγίους Πατέρας, ὄχι μόνο τόν ὑλικό ἄρτο, ἀλλά κυρίως τόν πνευματικό Ἄρτο, πού εἶναι ὁ Χριστός. Ὁ Χριστός προσφέρεται σέ μᾶς μέ τό λόγο Του καί μέ τό Σῶμα καί τό Αἷμα Του. Σέ κάθε θεία Λειτουργία γίνεται αὐτή ἡ προσφορά.

Στό πρῶτο μέρος τῆς θείας Λειτουργίας, τό διδακτικό, προσφέρεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μέ τούς στίχους τῆς Παλ. Διαθήκης στά Ἐπίφωνα καί στή συνέχεια μέ τό Ἀποστολικό καί τό Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα. Στό “Ἁγιον” Ὄρος ψάλλονται καί οἱ μακαρισμοί.

Στό δεύτερο μέρος τῆς θείας Λειτουργίας μετέχουμε στήν θυσία τοῦ Χριστοῦ καί κοινωνοῦμε τό σταυρωθέν καί ἀναστάν Σῶμα Του. Γι’ αὐτό καί πρό τῆς θείας Κοινωνίας ἀπαγγέλλουμε τήν Προσευχή αὐτή, ἀφοῦ προηγηθῆ ἡ ἐκφώνησις “καί καταξίωσον ἡμᾶς, Δέσποτα, μετά παρησίας ἀκατακρίτως τολμᾶν ἐπικαλεῖσθαι Σέ τόν ἐπουράνιον Θεόν Πατέρα, καί λέγειν”.

Ἔτσι ἡ προσευχή αὐτή συνδέεται ἄμεσα μέ τήν θεία Εὐχαριστία καί μᾶς ὁδηγεῖ στήν εὐ-

χαριστιακή χρῆσι τοῦ κόσμου. Ζητῶντας ἀπό τόν Θεό τά ἀγαθά, Τόν ἀναγνωρίζουμε ὡς τόν μόνο χορηγό κάθε καλοῦ, καί ὅλα τά δῶρα τῆς ζωῆς τά ἀναγνωρίζουμε ὡς δικά Του δῶρα.

Αὐτό μᾶς βοηθεῖ νά ἔχουμε ταπείνωσι, εὐγνωμοσύνη καί εὐχαριστία πρὸς τόν Θεό. “Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ”, “Ἄξιον καί δίκαιον”, “Ἐπὲρ τούτων ἀπάντων εὐχαριστοῦμεν σοι... τῶν φανερῶν καί ἀφανῶν εὐεργεσιῶν τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενημένων... ὧν ἴσμεν καί ὧν οὐκ ἴσμεν”.

Μᾶς βοηθεῖ ἀκόμη νά ἀντιπροσφέρουμε στόν Θεό τά δῶρα Του· “Τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρουμεν κατά πάντα καί διὰ πάντα”.

Τώρα μποροῦμε νά τηροῦμε τήν σωστή στάσι ἀπέναντι τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, ἀνθρώπων καί πραγμάτων, πού ἐπειδή εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ δέν πρέπει νά τά περιφρονοῦμε ἢ νά τά ἀτιμάζουμε ἢ νά τά ἐκμεταλλεψόμεθα. Ἐτσι μποροῦμε νά κάνουμε τήν σωστή εὐχαριστιακή χρῆσι τοῦ κόσμου ἀποφεύγοντας τήν πνευματικῶς καταστροφική κατάχρησι ἢ παράχρησι. Ἄν εἶχαμε υἱοθετήσει τόν εὐχαριστιακό τρόπο ζωῆς, θά σεβώμαστε τήν κτίσι πού μᾶς περιβάλλει καί δέν θά εἶχαμε φθάσει στήν σημερινή φοβερή οἰκολογική καταστροφή.

Ἄς προσέξουμε καί τοῦτο. Ὁ σύγχρονος καταναλωτικός τρόπος ζωῆς ἔρχεται σέ πλήρη ἀντίθεσι μέ τό πνεῦμα τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ. Δέν εἶναι εὐχαριστιακός, ἀλλά ἀχαριστιακός. Δέν εἶναι φιλάδελφος, ἀλλά ἐγωιστικός καί ἀτομικιστικός. Δέν ἀγαπᾷ τήν λιτότητα, τόν ἐπιούσι-

ο, ἀλλ' ἐπιδιώκει τὴν ἀλόγιστη σπατάλη καὶ πολυτέλεια. Ὅλοι ὅμως γνωρίζουμε ὅτι ἡ ὑπερκαταναλωτικὴ κοινωνία μας τελικὰ γίνεται ὁ τάφος μας καὶ ἡ αἰτία πολλῶν ἀδικιῶν καὶ κοινωνικῶν κακῶν.

Εἶναι ἀκόμη ἀξιοπρόσεκτο ὅτι δέν ζητοῦμε τὸν ἄρτο τὸν ἐπιούσιο μόνο γιὰ τὸν ἑαυτό μας, ὅπως καὶ στά προηγούμενα αἰτήματα, ἀλλὰ γιὰ ὅλους μας. Δέν μπορεῖς νὰ ξεχάσης τοὺς ἀδελφούς σου, ὅταν ζητᾶς ἀπὸ τὸν Θεὸ τὰ ὑλικά καὶ πνευματικά ἀγαθὰ.

Στό “ἡμῶν” καὶ στό “ἡμῖν” τοῦ αἰτήματος αὐτοῦ βασίζεται ἡ ὀρθόδοξος κοινωνιολογία, φιλανθρωπία καὶ φιλαδελφία. Μᾶς θυμίζει τὸν πολλαπλασιασμό ἀπὸ τὸν Κύριο τῶν πέντε ἄρτων καὶ τῶν δύο ἰχθύων στήν ἔρημο γιὰ νὰ χορτάση ὅλος ὁ λαός. Ὅπως καὶ τὴν κοινοκτημοσύνη τῶν πρώτων χριστιανῶν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῶν συγχρόνων μοναστικῶν κοινοβίων.

Ἐδῶ ἀκόμη βασίζεται καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἱεραποστολή. Πῶς μπορούμε νὰ μὴ πονέσουμε καὶ νὰ μὴ ἐνδιαφεροῦμε γιὰ τὴν μετάδοσι τοῦ οὐρανοῦ Ἐρτου σ' αὐτοὺς πού λιμοκτονοῦν πνευματικά;

Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

Ὅσο ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἐγωκεντρικά, δέν μπορεῖ νὰ συγχωρήσῃ τὸν συνάνθρωπό του. Ὁ θιγό-

μενος ἔγλωσσος τοῦ δέν τοῦ τό ἐπιτρέπει. “Ὅταν ὁμως ἀποφασίσῃ διὰ τῆς μετανοίας νά ζήσῃ θεοκεντρικά, τότε συγχωρεῖ ὅσους τόν ἔστενοχώρησαν, ἀδίκησαν καί ἔβλαψαν.

Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπό τὴν μνησικακία θέλει ἀγῶνα, γιατί ὁ ἔγλωσσος δυναστεύει τόν ἔσω ἄνθρωπο. Γι’ αὐτό ὁ Κύριος μᾶς ἐδίδαξε νά ζητοῦμε τὴν συγχώρησί μας ἀπό τόν Θεό, ὑπό τόν ὄρο ὅτι καί ἐμεῖς θά συγχωροῦμε τούς πταίοντας σέ μᾶς.

Θά μπορούσε, λέγει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, νά μᾶς συγχωρῇ ὁ Κύριος χωρίς νά ἀπαιτῆ προηγουμένως νά συγχωροῦμε ἐμεῖς τούς συνανθρώπους μας. “Ἄλλ’ ὁμως καί οὕτω τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυται..., ἀλλά βούλεται σε καί ἐντεῦθεν εὐεργετεῖσθαι, μυρίας σοι πανταχόθεν παρέχων ἡμερότητος καί φιλανθρωπίας ἀφορμάς καί τό ἐν σοί θηριῶδες ἐκβάλλων καί τόν θυμόν σθεννύς καί πανταχόθεν σε συγκολλῶν τῷ μέλει τῷ σῶ” (ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 680).

Πράγματι μέ τὴν μνησικακία καί ἐχθρότητα χωρίζεσαι ἀπό τόν ἀδελφό σου, πού εἶναι δικό σου μέλος, ἀφοῦ ἀμφοτέρω εἴσθε μέλη Χριστοῦ καί ἄρα ἀλλήλων μέλη. Μέ τὴν ἄφεισι καί τὴν συμφιλίωσι ἐπανασυνδέεσαι καί συγκολλᾶσαι μέ τό δικό σου μέλος. Πῶς μορεῖς ἀλήθεια νά ἀναπαύεσαι, ὅταν κάποιο μέλος σου εἶναι ἀποκολλημένο ἀπό τό σῶμα σου; Μόνο ἂν δέν εἶσαι μέλος τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἢ ἂν εἶσαι νεκρό μέλος Του δέν θά αἰσθάνεσαι καί τόν ἀδελφό σου ὡς ἰδικό σου μέλος.

‘Ο χριστιανός πού ζῆ θεοκεντρικά, ζῆ κατά μίμησιν τοῦ οὐρανίου Πατρός. Ἐφοῦ συγχωρεῖ ὁ Θεός, συγχωρεῖ καί αὐτός. Πῶς θά μπορούσε ἄλλωστε νά ζητᾶ ἀπό τόν Θεό, τήν ἰδική του συγχώρησι, χωρίς ὁ ἴδιος νά συγχωρῇ τά ἔλαφρότερα παραπτώματα τοῦ συνδούλου του; Θά ὠμοίαζε πρὸς τόν πονηρό δοῦλο τῆς γνωστῆς παραβολῆς πού, ἐνῶ ὁ εὐσπλαχνος Κύριος τοῦ ἐχάρισε ἓνα τεράστιο χρέος, αὐτός δέν ἐχάριζε στόν σύνδουλό του ἐλάχιστο ποσό.

Μᾶς βοηθεῖ τό αἶτημα αὐτό ἀκόμη νά διατηροῦμε ταπεινό φρόνημα, γιατί μᾶς ὑπενθυμίζει ὄχι μόνο τήν προσωπική μας ἁμαρτωλότητα, ἀλλά καί τήν ἁμαρτωλότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, στήν ὁποία εὐστοχα ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης:

“ Ἐς μετρήσομε λοιπόν ἀρχίζοντας ἀπό δῶ τά πλημμελήματα τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντι στό Θεό.

Κατά πρῶτον ὁ ἀνθρωπος ἔγινε ἔνοχος τιμωρίας στό Θεό, γιατί ἀπομακρύνθηκε ἀπό τό δημιουργό του κι αὐτομόλησε στίς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ, ἀφοῦ ἔγινε δραπετής κι ἀποστάτης ἀπό τόν φυσικό Κύριό του.

Δεύτερο, γιατί ἀντάλλαξε τήν αὐτεξούσια ἐλευθερία του μέ τήν ὀλέθρια δουλεία τῆς ἁμαρτίας καί προτίμησε, ἀντί νά εἶναι κοντά στό Θεό, νά ἐξουσιάζεται ἀπό τή δύναμι τῆς καταστροφῆς.

Ἄλλά ἀπό ποιό κακό θά μπορεῖ νά θεωρηθεῖ δεύτερο τό νά μή βλέπει τήν ὁμορφιά τοῦ

δημιουργοῦ, ἀλλά νά στρέψει τό πρόσωπό του στήν ἀσχήμια τῆς ἁμαρτίας;

Ἄλλά καί ἡ περιφρόνηση τῶν θεϊκῶν ἀγαθῶν καί ἡ προτίμηση πρὸς τά δολώματα τοῦ πονηροῦ σέ ποιοῦ βαθμό τιμωρίας μπορεῖ νά ταχθεῖ;

Ἐπίσης ἡ καταστροφή τῆς εἰκόνας καί ὁ ἀφανισμός τῆς σφραγίδας, πού μᾶς σφράγισε κατά τήν ἀρχική δημιουργία μας, καί ἡ ἀπώλεια τῆς δραχμῆς καί ἡ ἀναχώρηση ἀπό τό πατρικό τραπέζι καί ὁ ἐθισμός στόν βρωμερό βίο τῶν χοίρων καί ἡ κατασπατάληση τοῦ πολύτιμου πλούτου καί ὅσα ἄλλα παρόμοια πλημμελήματα μποροῦμε νά βροῦμε στή Γραφή καί νά σκεφθοῦμε μέ τό νοῦ μας, ποιός λόγος μπορεῖ νά τ' ἀριθμήσει;

Ἐπειδή λοιπόν σέ τέτοια πλημμελήματα εἶναι ἔνοχο τό ἀνθρώπινο γένος ἀπέναντι στό Θεό καί πρέπει νά ἐκτίσει τιμωρία, γι' αὐτό νομίζω μᾶς παιδαγωγεῖ ὁ Λόγος μέ τά λόγια τῆς προσευχῆς, νά μὴ δείχνουμε καθόλου θάρρος κατά τή συνομιλία μας μέ τό Θεό, ἐπειδή ἔχομε τάχα καθαρή συνείδηση, ἀκόμα κι ἂν εἶναι κάποιος ὅσο γίνεται περισσότερο ἀπαλλαγμένος ἀπό τά ἀνθρώπινα πλημμελήματα” (Ἁγ. Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τήν Προσευχήν, Λόγος 5ος, ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 107).

Καί μή εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλά ρῦσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ.

Καί μή ἐπιτρέψης, Κύριε, νά πέσωμε σέ πειρασμό, ἀλλά γλύτωσέ μας ἀπό τόν πονηρό.

Δύο εἰδῶν εἶναι οἱ πειρασμοί κατά τόν ἅγιο Μάξιμο. Οἱ ἐνήδονοι καί οἱ ἐνόδυνοι. Αὐτοί πού φέρουν ἡδονή καί αὐτοί πού φέρουν ὀδύνη. Οἱ πρῶτοι εἶναι ἐκούσιοι καί γεννοῦν τά πάθη. Οἱ δεύτεροι εἶναι ἀκούσιοι καί διώχνουν τά πάθη. Τούς ἐκουσίους πρέπει νά ἀποφεύγουμε. Τούς ἀκουσίους νά μή ἐπιδιώκουμε καί νά ἀπευχώμεθα, διότι εἴμεθα ἀδύνατοι καί μπορεῖ νά ὑποκύψουμε· ἀλλ' ὅταν ἔλθουν, νά τοὺς ὑπομένουμε μέ γενναιότητα ὡς “καθαρτήριον” τῆς ψυχῆς.

Ἐναφερόμενος στό θέμα τῶν ὀδυνηρῶν πειρασμῶν ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης παρατηρεῖ: “Ὁ Θεός λοιπόν κινούμενος εἰς συμπάθειαν τῆς ταλαιπωρίας καί παρανόμου κλίσεώς μας, παραχωρεῖ νά μᾶς ἔρχωνται οἱ πειρασμοί, καί κάποτε νά εἶναι πολύ φρικτοί καί φοβεροί, κατά διαφόρους τρόπους, διά νά ταπεινούμεθα καί νά γνωρίζωμεν τόν ἑαυτόν μας, ἀγκαλά καί μᾶς φαίνονται πῶς εἶναι ἀνωφελεῖς· καί ἐδῶ δείχνει ἐν ταύτῳ τήν ἀγαθότητα καί τήν σοφίαν του· ἐπειδή μέ ἐκεῖνο πού φαίνεται εἰς ἡμᾶς πλέον βλαπτικόν, περισσότερον μᾶς ὠφελεῖ· ἐπειδή ταπεινούμεθα περισσότερον· τό ὅποῖον εἶναι πλέον χρειαζόμενον ἀπό ὅλα εἰς τήν ψυχὴν μας”.

Διδάσκοντάς μας ὁ Κύριος νά μή ἐπιδιώ-

κουμε τούς πειρασμούς, λέγει ὁ ἅγιος Χρυσόστομος, μᾶς ἐκπαιδεύει νά γνωρίζουμε τήν ἀδυναμία μας, καί ἔτσι καταστέλλει τό “φύσημα”, τήν οἴησι, τήν ὑπερηφάνεια. “Όταν ὅμως ἔρχονται οἱ πειρασμοί χωρίς ἔμεῖς νά τούς ζητοῦμε, τότε πρέπει νά τούς ἀντιμετωπίζουμε μέ γενναιότητα, “ἵνα καί τό γενναῖον ἀντιδειξώμεθα καί τό ἀκενόδοξον”.

Παρατηρεῖ ἀκόμη ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ὅτι ὁ Κύριος δέν λέγει ἀπό τῶν “πονηρῶν”, δηλαδή πονηρῶν ἀνθρώπων, ἀλλά ἀπό τοῦ “πονηροῦ”, δηλαδή τοῦ διαβόλου, γιά νά μᾶς διδάξη νά μή αἰτιώμεθα καί μνησικακοῦμε κατά τῶν ἀνθρώπων πού μᾶς στενοχωροῦν, ἀλλά κατά τοῦ διαβόλου πού τούς ὑποκινεῖ. Καλεῖ δέ τόν διάβολο πονηρό, “κελεύων ἡμᾶς ἄσπονδον πρός αὐτόν ἔχειν πόλεμον”, καί ἀκόμη γιά νά δείξη ὅτι ἡ πονηρία δέν εἶναι φυσική κατάστασις, ἀλλά ἀποτέλεσμα τῆς κακῆς προαιρέσεως.

“Ότι Σοῦ ἐστίν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα.

Εἶναι φυσικό νά τελειώνη ἡ Προσευχή μέ τήν δοξολογία τοῦ Θεοῦ καί ὄχι μέ τήν παράκλησι νά ρυσθοῦμε ἀπό τόν πονηρό. Τόν τελευταῖο λόγο στόν κόσμο ἔχει ὁ παντοδύναμος Θεός, ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλευόντων καί Κύριος τῶν κυριευόντων, καί ὄχι ὁ διάβολος πού κατά παραχώρησιν φαίνεται πολλές φορές νά κινή τά

νήματα τῆς ἱστορίας. Ὁ διάβολος μπορεῖ νά φέρῃ ἀναστάτῳσι, νά ἐπικρατῆ προσωρινά στὸν κόσμον μέ τὰ ὄργανά του, ἀλλὰ τελικά θά γίνῃ τό θέλημα τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἐξουσία τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι προσωρινή. Ὁ Χριστός εἶναι ὁ Αἰώνιος Κύριος καί Βασιλεύς. Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν.

Γι' αὐτό καί μόνο στὸν Τριαδικό Θεό ἀνήκει ἡ δόξα.

Παρατηρεῖ πάλιν τό χρυσοῦν στόμα τῆς Ἐκκλησίας: “Ἀφοῦ λοιπόν μᾶς ἔφερε σέ κατάστασι ἀγωνίας μέ τὴν ἀνάμνησι τοῦ ἐχθροῦ καί ἔκοψε ἀπὸ τὴν ρίζα ὅλη τὴν ραθυμία μας, πάλι μᾶς ἐνθαρρύνει καί ἀναπτερώνει τό φρόνημά μας θυμίζοντάς μας τὸν Βασιλέα, τοῦ ὁποῖου εἴμαστε ὑπήκοοι, καί φανερώνοντάς τον δυνατώτερο ἀπὸ ὅλους λέγει ‘Σοῦ γάρ ἐστὶν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα’. Ἐπομένως, ἐφ’ ὅσον ἡ βασιλεία εἶναι δική του, κανεῖς δέν πρέπει νά φοβᾶται, διότι δέν ὑπάρχει κανεῖς πού νά τοῦ ἀντιστέκεται καί νά μοιράζεται τὴν ἐξουσία μαζί του” (Ἀγ. Χρυσοστόμου, ἐνθ’ ἄνωτ. σελ. 683).

* * *

Ὅσο ἡ ἀδυναμία καί ὁ περιορισμένος χρόνος ἐπέτρεψε, ἐμβαθύνουμε στά θεῖα λόγια τῆς Κυριακῆς προσευχῆς.

Ἡ ψυχὴ μας πληροῦται εὐχαριστίας πρὸς τὸν φιλόανθρωπο Κύριο πού μᾶς παρέδωσε τὴν ἁγία αὐτὴ προσευχή, δύναμι, φῶς καὶ παρηγορία στὸν δρόμο τῆς ζωῆς μας.

“Ὅλα τὰ αἰτήματα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς μᾶς βοηθοῦν νὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ τὴν φιλαυτία μας, νὰ μὴ ζοῦμε ἐγωιστικά γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας, ἀλλὰ γιὰ τὸν Θεό μας καὶ τὸν συνάνθρωπό μας. “Ὅσο ἀδειάζουμε ἀπὸ τὴν φιλαυτία μας, τόσο εἰσέρχεται μέσα μας ὁ Θεός.

” Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ πῶ ἓνα τολμηρό λόγο ὄχι ἀπὸ προσωπική πείρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πείρα τῶν Ἁγίων καὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους: “ Ἄν ἀδειάσουμε τελείως ἀπὸ τὴν φιλαυτία καὶ τὸν ἐγωισμό μας, ὅλος ὁ Θεός θά ἔλθῃ μέσα μας. Τό λέγει ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος: “ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτόν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν”. Τότε ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ χαρῆ τὴν πιὸ ἀληθινὴ χαρὰ καὶ ἀνάπαυσι, ἐκείνη τὴν χαρὰ πού ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος στοὺς μαθητάς Του καὶ πού οὐδεὶς δύναται νὰ ἄρῃ ἀπ’ αὐτοῦ.

Εἶναι λυπηρό ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι σήμερα δέν λέγουν ἢ δέν θέλουν νὰ εἰποῦν τὴν Κυριακὴ προσευχή. Πληροφορούμεθα ὅτι ὑπάρχουν ἐκπαιδευτικοί, οἱ ὅποιοι τὴν ὥρα πού ἀπαγγέλεται ἡ Κυριακὴ προσευχή στὰ Σχολεῖα εἴτε δέν βγαίνουν στό προαύλιο νὰ συμπροσευχηθοῦν μέ τούς μαθητάς εἴτε στέκονται μέ τὰ χέρια πίσω γιὰ νὰ δείξουν ὅτι κάνουν κάτι πού δέν πιστεύουν.

“Όσοι ἀρνοῦνται τόν Χριστό καί τήν Προσευχή Του, συνειδητά ἢ ἀσυνείδητα, ὅσοι ζοῦν ἐγωκεντρικά καί φίλαυτα, λέγουν μία ἄλλη προσευχή:

- Δέν λέγουν: “Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς”, ἀλλά λέγουν: Ἐαυτέ μου, ἐσένα ἔχω γιά Θεό ἐπί τῆς γῆς.
- Δέν λέγουν: “Ἐλθέτω ἡ βασιλεία Σου”, ἀλλά: ἐλθέτω ἡ βασιλεία μου.
- Δέν λέγουν: “Γεννηθήτω τό θέλημά Σου”, ἀλλά: γεννηθήτω τό θέλημά μου.
- Δέν λέγουν: “Τόν ἄρτον ἡμῶν τόν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον”, ἀλλά: τά ὑλικά ἀγαθά μέ σπατάλη καί πολυτέλεια ἐγώ ἐξασφαλίζω γιά τόν ἑαυτό μου.
- Δέν λέγουν: “Καί ἄφες ἡμῖν τά ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καί ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν”, ἀλλά: δέν ζητῶ ἀπό κανένα συγχώρησι, οὔτε συγχωρῶ κανένα.
- Δέν λέγουν: “Καί μή εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλά ρῦσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ”, ἀλλά: ζητῶ ὅλες τίς θεμιτές καί ἀθέμιτες ἡδονές καί μισῶ κάθε λυπηρό.
- Δέν λέγουν: “Ὅτι Σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα”, ἀλλά: ὅτι μοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα.

”Οχι μόνο οἱ ἀρνηταί τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί ἡμεῖς οἱ χριστιανοί συμβαίνει νά ἔχωμε κάποτε πειρασμούς καί πτώσεις σ’ αὐτή τήν ἐγωκεντρική, ἀτομικιστική καί διαβολική ζωή.

Αὐτός ὁ ἐγωκεντρισμός εἶναι πού κάνει σή-

μερα τήν ζωή μας ἀδιέξοδο.

Ἡ κρίσις πού περνᾷ σήμερα ἡ πατρίδα μας στήν πολιτική, στήν παιδεία, στίς διαπροσωπικές σχέσεις, στήν οἰκονομία, ἐδῶ νομίζω ὅτι ὀφείλεται.

Ἄρνηθήκαμε τό πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, τό πνεῦμα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς.

Ἄν δέν ὑπάρξῃ μετάνοια ἀρχόντων καί ἀρχομένων, δέν βλέπω λύσι τοῦ ἀδιεξόδου.

Κανένα κόμμα καί καμμία ἰδεολογία δέν μπορεῖ νά μᾶς σώσῃ.

Θά ὑπάρξῃ λύσις καί φῶς, ἐάν θελήσουμε οἱ νεοέλληνες νά ξαναποῦμε ταπεινά καί ἀπλᾷ τό “Πάτερ ἡμῶν” καί ἀκόμη ἂν θελήσουμε νά προσαρμόσουμε τήν πορεία μας στό πνεῦμα τῆς προσευχῆς αὐτῆς.

Καί ἂν αὐτό δέν θελήσουν νά τό κάνουν οἱ πολλοί, ἄς ἀγωνισθοῦμε νά τό κάνουμε ἐμεῖς, ὁ πιστός καί ἐκκλησιαζόμενος λαός. Γιατί δέν εἶναι μικρός ὁ κίνδυνος νά παρασυρῶμεθα καί ἐμεῖς ἀπό τόν ἀσφυκτικό κλοιό τοῦ ἀθεϊστικοῦ ἀτομικισμοῦ, πού μᾶς περισφίγγει, καί χωρίς νά τό καταλαβαίνουμε νά ἀντικαθιστοῦμε τήν φιλοθεΐα καί φιλανθρωπία μέ τήν φιλαυτία.

Αὐτός εἶναι ἕνας μέγας πειρασμός, γιά τόν ὅποιο θά πρέπει νά εἰποῦμε: “Καί μή εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλά ρῦσαι ἡμᾶς ἀπό τοῦ πονηροῦ, ὅτι Σοῦ ἐστίν ἡ βασιλεία καί ἡ δύναμις καί ἡ δόξα εἰς τούς αἰῶνας. Ἄμην”.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ "Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣ-
ΕΥΧΗ" ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΗΣ
Ι. Μ. ΟΣΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΤΥΠΩ-
ΘΗΚΕ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ 1998
ΣΕ 5.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
"ΜΥΓΔΟΝΙΑ" ΔΑΒΑΚΗ 18 Τ.Κ.
570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟ-
ΝΙΚΗΣ ΤΗΛ: (031) 754.254 ΩΣ ΕΚ-
ΔΟΣΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΟΣΙΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ - ΑΘΩ.

ISBN 960-7553-04-7

